

**DE UNGAS
KYRKOMÖTE
2024**

Innehåll

- 3 Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:5
Jämställdheten i Svenska kyrkan

- 20 Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:1
Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2025–2027

- 30 Motion 2024:17
av Linda Sjöo och Ann-Charlotte Miller
Polyamori, asexualitet och hbtqi-begreppet

- 32 Motion 2024:20
av Berth Löndahl och Elisabeth Sandlund
Jämnare könsfördelning i kyrkans profilutbildningar

- 34 Motion 2024:32
av Anders Lundberg m.fl.
Riktlinjer för församlingsdiakoni

- 36 Motion 2024:35
av Jonas Noréus
Vart tar männen vägen?

- 37 Motion 2024:43
av Olov Lindquist och Margaretha Herthelius
Finansiera Ung resurs

- 38 Motion 2024:48
av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.
Prata skogs- och jordbruk med allmänheten

- 40 Motion 2024:52
av Peter Weiderud och Klas Corbelius
Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa
minoriteter

- 41 Motion 2024:70
av Marcus Romedahl
Fler unga i beslutande organ

- 43 Motion 2024:72
av Jonas Noréus och Marcus Romedahl
Vapenfri tjänst inom Svenska kyrkan

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:5

Jämställdheten i Svenska kyrkan

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 16 maj 2024

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Projektgruppen har valt att ta bort några delar av den här skrivelsen, så att den blir kortare och lättare för dig som ska åka på De Ungas Kyrkomöte att sätta dig in i.

Om du vill läsa hela skrivelsen, kan du gå in på [Kyrkomötets hemsida](#).

Innehåll

1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	
2 Bakgrund och introduktion.....	
2.3 Vad är jämställdhet	
2.4 Könsuppdelad statistik och aspekter av kön	
2.5 Intersektionella perspektiv på jämställdhet.....	
3 Omvärldsbevakning och perspektiv på jämställdhet	
3.1 Internationell kontext.....	
3.2 Nationell kontext.....	
3.3 Perspektiv på jämställdhet i Svenska kyrkan	
4 Jämställdhetsarbetet i Svenska kyrkan	
4.1 Arbetet med nationell inriktning.....	
4.2 Internationellt arbete	
4.3 Det löpande arbetet på Kyrkokansliet.....	
4.4 Statistiska uppgifter om anställda och förtroendevalda	
5.Kyrkostyrelsens överväganden.....	

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan till handlingarna.

2 Bakgrund och introduktion

Vart fjärde år, sedan 2000, lämnar kyrkostyrelsen en skrivelse till kyrkomötet om jämställdheten i Svenska kyrkan. Senast en sådan skrivelse lämnades var 2020 och följaktligen lämnar kyrkostyrelsen härmed en skrivelse som tar upp motsvarande jämställdhetsaspekter i Svenska kyrkan till 2024 års kyrkomöte.

2.3 Vad är jämställdhet

Det övergripande jämställdhetspolitiska målet i Sverige är att kvinnor och män ska ha samma makt och möjligheter att påverka samhället och sina egna liv, med sex delmål:

1. en jämn fördelning av makt och inflytande
2. ekonomisk jämställdhet
3. jämställd utbildning
4. jämn fördelning av det obetalda hem- och hushållsarbetet
5. jämställd hälsa
6. mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jämställdhet betyder här att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter och gäller alla områden i livet.

2.4 Könsuppdelad statistik och aspekter av kön

Jämställdhetskrivelsen ska ge en statistisk redogörelse för jämställdhetssituationen vad gäller förtroendevalda, anställda och rekrytering till tjänst i Svenska kyrkan. Den könsuppdelade statistik som redovisas utgår från registerdata, och i den officiella statistiken samlas uppgifter om kön in genom registervariabeln juridiskt kön. Uppgifterna är kopplade till personnummer och information om juridiskt kön baseras på den tredje siffran i personnumret (de fyra sista siffrorna). Emellertid kan kön förstås på flera sätt och det juridiska könet, här som siffror hämtat från befintliga registerdata, stämmer inte alltid överens med hur en person uppfattas av andra eller hur personer identifierar sig, det vill säga det kön man känner sig som (könsidentitet), eller hur man uttrycker sig i fråga om kön (till exempel genom kläder, kroppsspråk, frisyr, om och hur man sminkar sig och röst). Eftersom Sverige har två juridiska kön är det svårt att inkludera ickebinära transpersoner i undersökningar som baseras på registerdata.

Grupperna kvinnor och män är inte enhetliga, några av oss har transerfarenheter som skiljer sig från erfarenheter av att identifiera sig som cisperson (beteckning på de personer som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet). Ibland är det därför viktigt att ställa frågor om kön på ett sätt som inkluderar både könsidentitet och transerfarenhet. 5 eller man, flicka eller pojke. Ordet interseksionalitet kommer från engelskans inter-

Att använda juridiskt kön gör det lätt att kvantifiera kön, vilket är värdefullt för att genom statistik synliggöra eventuella mönster utifrån faktorer som går att mäta. En sådan viktig faktor är ojämställdhet kopplat till just juridiskt kön. De förändringar som kan behövas är dock inte nödvändigtvis kvantifierbara och som nämnts tidigare innebär inte en kvantitativ jämställdhet per automatik en kvalitativ jämställdhet. Det kan snarare vara kulturer, värderingar, normer och informella maktstrukturer som behöver förändras.

Jämställdhetskrivelsen kan utgöra grund för fortsatta undersökningar, analyser och kvalitativa perspektiv som kan bidra till att synliggöra och granska de normer, formella och informella maktstrukturer, kulturer och värderingar som kan finnas bakom siffrorna och som inte kan nås utifrån enbart kvantitativa data och register-variabeln juridiskt kön. Det vill säga bidra till arbetet att ta fram mer kunskap om vad jämställdhet innebär för olika grupper.

2.5 Intersektionella perspektiv på jämställdhet

Det övergripande jämställdhetsmålet, som redan nämnts, är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Grupperna kvinnor och män, som nämnts tidigare, är dock inte enhetliga, utan det finns flera olika faktorer som också spelar in i vilka livsvillkor man har. Alla identifierar sig heller inte som kvinna

eller man, flicka eller pojke. Ordet intersektionalitet kommer från engelskans intersection (korsning) och kan användas som metod och verktyg för att upptäcka just hur olika identiteter och norm- och maktsystem möts och påverkar varandra och hur makten inom en grupp kan variera beroende på människors olika identiteter.

Att arbeta intersektionellt är viktigt för Svenska kyrkan – både utifrån ett teolo-giskt perspektiv och ett rättighetsbaserat arbetssätt – men det ställer också höga krav. För det kräver en bred kunskap om många olika rättighetsfrågor och diskriminerings-grunder och en öppenhet kring vilken kunskap om normsystem som tas med in i arbetet. Låt säga att en verksamhet vill nå gruppen unga män i ideell verksamhet, då behöver den också tänka in att gruppen män har olika erfarenheter och består av olika identiteter och bakgrunder.

3 Omvärldsanalys och perspektiv på jämställdhet

Huvudfokus i skrivelsen är i första hand på jämställdhet när det gäller anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkan, samt vilka insatser som den nationella nivån arbetar med för att på olika sätt öka jämställdheten. Emellertid finns det också andra infallsvinklar som bidrar till att bredda bilden av jämställdhetssituationen i Svenska kyrkan och mycket har hänt sedan den förra jämställdhetsskrivelsen inom området, bland annat har Sverige och världen genomgått en pandemi. Som en konsekvens av covid-19 pandemin har kvinnors och flickors ekonomiska och sociala utsatthet ökat. Särskilt utsatta är de kvinnor och flickor som redan befinner sig i sårbara situationer. Genusbaserat våld, tvångs- och barnäktenskap och tonårs-graviditeter ökade under pandemin. Enligt FN riskerar elva miljoner flickor att inte återvända till skolan efter de skolnedstängningar som gjordes.

Svenska kyrkan är del av en global rörelse som består av kyrkor världen över, som också arbetar mot övergrepp och för jämställdhet. Under 2023 samlades Lutherska Världsförbundets (LVF) generalförsamling under temat ”En kropp – en ande – ett hopp”. Där röstades ett antal centrala resolutioner för jämställdhet igenom, däribland att LVF ska öka sin kapacitet att mota polarisering, där jämställdhetsfrågor ofta blir ett slagträ.

3.2 Nationell kontext

Våld i nära relationer

I och med coronapandemin ökade risken för våld mot kvinnor och barn. Isolering, ekonomisk utsatthet och arbetslöshet är några bidragande orsaker.

Utifrån kyrkomötets beslut (2020) har kyrkostyrelsen beslutat att utveckla en metodik samt göra en utbildningssatsning för Svenska kyrkans anställda för att agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer. Läs mer under avsnittet *Arbetet med nationell inriktning*.

Löneskillnader mellan kvinnor och män ökar

När det gäller löneskillnaderna inom Svenska kyrkan handlar det om några få procent, enligt den senaste analysen från Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Emellertid är skillnaden som störst i yrkeskategorin präster där kvinnor 2022 tjänade i snitt 96 procent av männens löner.

Genusperspektiv på klimatomställning och klimatförnekelse

Klimatkrisens konsekvenser är dramatiska men de politiska ansträngningarna, såväl internationellt som nationellt, för att både sätta och uppnå rimliga klimatmål framstår som otillräckliga. Den inriktning som de klimatpolitiska ställningstagandena tar påverkar också frågor kopplat till jämställdhet.

Samtidigt som kvinnor är mer engagerade i klimatfrågor än män är män över-representerade i de branscher där klimatfrågorna ska lösas.

Både internationell och nationell forskning pekar även på skillnader i inställning till klimatförändringar; kvinnor synes prioritera miljöfrågor i högre grad än män, båda utifrån värderingsmässiga ställningstaganden och genom handling. Forskning visar också att genusperspektivet behövs för att förstå klimatförnekelse och visar på kopplingen mellan organiserad klimatförnekelse, industrimoderna manliga normer och högernationalism.

Det finns således ett konkret behov av integrering av jämställdhetsperspektiv inom klimatarbetet då forskning visar att kvinnor och män bidrar olika till växthusgasutsläpp, men också att effekterna av skiftet till ett hållbart samhälle påverkar kvinnor och män olika.

Klimatskrisen och dess potentiellt ödesdigra konsekvenser ställer oss alla inför en rad avgörande frågor. Hur säkerställs att omställningen blir rättvis och socialt hållbar, både globalt och inom länder och närsamhällen? I formulerandet av och reflekterandet över frågor som denna har Svenska kyrkan en given plats.

Artificiell Intelligens och frågor kopplat till jämställdhet och diskriminering

När ny teknologi som Artificiell Intelligens (AI) användas mer och mer behövs det också undersökas om det finns risker för (o)jämställdhetseffekter, partiskhet och diskriminering. Om data exempelvis bygger på ojämställdhet kan AI riskera att förstärka samma strukturer, genom att återskapa algoritmer som speglar oavsiktliga stereotypa föreställningar eller väljer ut data och variabler som motverkar jämställdhet. AI kan också bidra till ökad jämställdhet, exempelvis genom att få AI att upptäcka preferenser eller gamla fördomar och stereotyper i data och kan då i stället fungera som ett verktyg för jämställdhet.

Genom ett vetenskapstillvänt och kunskapsbaserat förhållningssätt kan Svenska kyrkan bidra till det goda samtalet och bibehållen tillit. Kyrkan möter människor där de är, inklusive på nätet och kan där verka för transparens inom AI-utveckling och att lyfta teknikutvecklingens etiska dimensioner som också inkluderar frågor kopplat till jämställdhet och jämlikhet.

Hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld

Enligt MUCF:s har en av fem unga hbtq-personer utsatts för påtryckningar som ämnar förändra deras sexuella läggning eller könsidentitet, varav 5 procent har utsatts för det som beskrivs som allvarliga omvändelseförsök. Vanligast är att bli utsatt för påtryckningar från andra unga eller från ens familj. Kunskapen om unga hbtq-personer som lever i heders-kontext är i dagsläget begränsad. I mars 2024 kom MUCF:s slutrapport, *Om unga hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck samt omvändelseförsök*, som bidrar med kunskap om hur hbtq-personer i en heders-kontext själva relaterar till sin sexuella läggning/könsidentitet och familjens krav och förväntningar, samt deras erfarenheter av våld och omvändelseförsök. Att synliggöra de hinder som upplevs i och med att berätta om sin utsatthet är vidare en förutsättning för att kunna nå dessa unga och erbjuda dem det stöd de är i behov av för att förändra sina liv.

Svenska kyrkans ställningstagande är tydligt och kyrkomötet 2022 beslutade att omvändelseterapi för hbtqia+-personer inte ska förekomma i något sammanhang inom Svenska kyrkan.

3.3 Perspektiv på jämställdhet i Svenska kyrkan

Forskningsrapporten *Av fri vilja på fri tid – forskningsrapport om ideellt arbete i Svenska kyrkan på 2020-talet* handlar om idealitet i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet. I rapportens inledning går det att läsa att:

Många av dem som idag arbetar ideellt i församlingarnas verksamhet kan i framtiden bli företrädare för Svenska kyrkan. Samtidigt utgör det ideella arbetet som sådant en viktig del av dagens kyrkoliv. Kunskap om varför människor lägger ner sin fria tid i församlingarnas arbete med barn och unga, samt om idealitetens roll i församlingarna idag, bidrar därmed till förståelse för att bygga morgondagens kyrka. Sådan kunskap kan ge handlingsberedskap i en föränderlig tid, där många församlingar får färre medlemmar och därmed lägre intäkter och färre anställda. Sedan 1998 har Svenska kyrkan minskat med över 1,75 miljoner medlemmar, och sällar sig därmed till den negativa utveckling som präglat folkrörelser generellt under 2000-talet.

I rapporten redovisas bland annat att det är betydligt vanligare att de ideella i 2021 års undersökning är kvinnor än män, drygt sju av tio svarande som deltagit i studien under 2021 är kvinnor. I jämförelse med hur könsfördelningen såg ut i 1998 års undersökning pekar resultaten här på att det inte skett någon förändring över tid, könsfördelningen är fortfarande ojämn, men inte mer snedfördelad än vid den som genomfördes 1998. Där det däremot har skett en viss förändring är vad gäller andelen ideella som är konfirmerade. I 2021 års undersökning är nästan alla, 97 procent, konfirmerade medan i undersökningen från 1998 var koncentrationen av ideella som var konfirmerade något lägre, 90 procent.

Rapporten *Konfirmation i förändringens tid. En rapport om konfirmander och ledare 2007–2022*, som baserar sig på Svenska kyrkans verksamhetsstatistik samt en återkommande enkätundersökning bland konfirmander och ledare som genomförts vid tre tillfällen. I rapporten som också hänvisar och refererar till *Av fri vilja på fri tid – forskningsrapport om ideellt arbete i Svenska kyrkan på 2020-talet* lyfter fram att:

När färre killar konfirmerar sig baserat på förflyttningar i motiv föranleder det att killar i lägre proportionell utsträckning kommer utgöra rekryteringsbasen för unga ledare. Samtidigt blir vägarna in som ideell i Svenska kyrkan färre för personer som inte är konfirmerade i ungdomsåren. Därför blir könsskillnaderna i motiv och rekrytering, den religiösa socialiseringen och sekulariseringens konsekvenser för allt detta, viktiga pusselbitar i fortsatta diskussioner för att uppnå en jämställd kyrka.

Forskning kan, som i exemplen ovan, bidra till att synliggöra sociala könsskillnader och andra bakomliggande faktorer bakom siffrorna, och ge viktiga ”pusselbitar” till att förstå vad som påverkar varför, i det här fallet, pojkar och unga män inte i samma utsträckning som flickor och unga kvinnor ser konfirmation och ideellt arbete i Svenska kyrkan som en möjlighet. För att undersöka det närmare kan behövas såväl ett normkritiskt som intersektionellt förhållningssätt.

Svenska kyrkan och medlemskårens förvandling

Svenska kyrkans medlemskår utgör en delpopulation på 53 procent av den svenska befolkningen. Den utgör dock i allt lägre grad ett tvärsnitt av densamma. Dels är medlemskåren betydligt äldre, dels består den av en större andel kvinnor än män. Den manliga andelen av medlemskåren var 2022 under 50 procent. I rapporten konstateras att med färre unga och fler äldre som medlemmar i organisationen utmanas den demokratiska strukturen som idag finns. Utvecklingen riskerar att leda till att genomsnittsåldern bland ledamöterna i de beslutande organen inom Svenska kyrkan ökar ytterligare i takt med den demografiska förändringen.

Svenska kyrkan behöver också bevaka sin kompetensförsörjning. Redan i dag är det svårt att rekrytera präster, diakoner, musiker och pedagoger i många församlingar, och det råder kompetensbrist inom många yrkesområden i samhället. Med förändrade demografiska förutsättningar blir utmaningen ännu större.

4 Jämställdhetsarbetet i Svenska kyrkan

Beskrivningen avgränsar sig, som redan nämnts i inledningen, till arbetet som sker på den nationella nivån.

4.1 Arbetet med nationell inriktning

Arbete mot sexuella övergrepp

Svenska kyrkan har sedan 1998 arbetat med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang. Arbetet sker i nära samarbete med de av stiftens utsedda kontaktpersonerna för sexuella övergrepp. Kontaktpersonerna ger stöd och råd för den som har blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp i något av Svenska kyrkans sammanhang eller av en representant för Svenska kyrkan. I vissa av stiftens har kontaktpersonerna också uppdraget att arbeta förebyggande och med information om frågorna. Nätverket av kontaktpersoner samordnas av den nationella nivån. Varje år samlas kontaktpersonerna för erfarenhetsutbyte och fortbildning, vilken den nationella nivån ansvarar för, liksom för introduktionsutbildning av nya kontaktpersoner.

I den förra jämställdhetskravelsen år 2020 (KsSkr 2020:5) redovisades att det år 2018 genomfördes utvärderingar av arbetet samt en konferens som uppmärksammade 20 år av arbete mot sexuella övergrepp inom Svenska kyrkan. Konferensen utmynnade i ett antal rekommendationer inför Svenska kyrkans fortsatta arbete med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp. Samma år beslutade kyrkomötet med anledning av en motion om uppföljning av #metoo och #vardeljus, att uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och sexuella trakasserier (KmSkr 2018:16). Uppdraget resulterade i en rapport med en förslagen åtgärdsplan för att stärka det existerande arbetet och vidareutveckla ett strategiskt, främjande och förebyggande arbete.

Med utgångspunkt i denna har arbetet fortsatt och under 2024 kommer materialet *Vägledning för att bemöta och förebygga sexuella övergrepp i Svenska kyrkan* att tillgängliggöras digitalt och utgöra grund för det fortsatta arbetet. Vägledningen ersätter de tidigare riktlinjerna *Vad gör vi nu? Bemötande och förebyggande av sexuella övergrepp* från 2011. Materialet ger kunskap samt konkreta verktyg för chefer och andra målgrupper att hantera sexuella övergrepp som sker i en församlings verksamhet eller arbetslag eller till exempel om en kyrklig medarbetare eller besökare begår eller blir utsatt för sexuella övergrepp. Vägledningen ger också stöd i arbetet med att förebygga övergrepp och våld i kyrkans verksamheter och på dess arbetsplatser.

Kunskapshöjande insatser kring våld i nära relationer

Utifrån kyrkomötets beslut att bifalla motion 2020:12 och motion 2020:25 har kyrkostyrelsen beslutat att utveckla en metodik samt göra en utbildningssatsning för Svenska kyrkans anställda för att agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer.

Syftet med uppdraget är att öka anställda i Svenska kyrkans kunskap kring våld i nära relationer och ge dem verktyg för att förebygga våld i kyrkans verksamheter och på dess arbetsplatser, samt bemöta och agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer.

Inom uppdraget har genomförts en kartläggning i syfte att skapa en översikt över befintligt kunskapsläge; befintligt arbete inom Svenska kyrkan; samt befintliga metoder i samhället i stort gällande våld i nära relationer. Därefter har en analys gjorts kring Svenska kyrkans roll och möjlighet med förslag på innehåll och inriktning på

metodstöd och utbildningsmaterial. Under 2024 tas en webbutbildning fram med Svenska kyrkans anställda som målgrupp. Utbildningen bygger på ett antal digitala utbildningar som redan finns och är skapade av välkända aktörer med sakkunskap inom området, som Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet och Jämställdhetsmyndigheten. I tillägg till dessa befintliga utbildningar produceras material som kopplar innehållet till Svenska kyrkans sammanhang, roll och teologi.

Thursdays in black

Svenska kyrkan deltar i den globala kampanjen ”Torsdagar i svart” som utmanar mäns våld mot kvinnor. Kampanjen syftar till en värld utan våldtäkt och våld.

Texter på webben med anknytning till jämställdhet och jämlikhet

Under de senaste åren har nya texter producerats för Svenska kyrkans externwebb, inom ramen för programmet för lärande och undervisning. Flera av texterna handlar om kristen tro i relation till frågor med anknytning till jämställdhet och jämlikhet, såsom familj, genus, hbtq och sexualitet. Fördjupande teologiska texter kring till exempel rättighetsbaserat arbete och feministisk teologi har också publicerats, till hjälp för var och en som vill söka kunskap om frågor som har samband med jämställdhet och jämlikhet. Vidare har det producerats en film om vad rättighetsbaserat arbete är.

Trygga möten

”Trygga möten” är en webbaserad utbildning som har tagits fram av Scouterna. Genom ett avtal mellan Svenska kyrkan och Scouterna har varje anställd, ideell eller förtroendevald, från 15 år och uppåt, möjlighet att gå utbildningen utan kostnad. ”Trygga möten” ger ledare verktyg för att förebygga, reagera och agera mot övergrepp och kränkningar och skapa säkra miljöer för barn och unga, när de deltar i kyrkans verksamheter.

Utbildningen tar bland annat upp vad ett övergrepp är, ger kunskap om barnkonventionen, härskartekniker och diskrimineringsgrunderna samt ger stöd i att möta barn och unga som har utsatts för övergrepp av olika slag och kunskap kring att anmäla övergrepp eller att agera om något har hänt. Under pandemin ökade antalet som gått utbildningen, från 391 personer 2020 till en bra bit över 600 personer 2021 och genomförandetalen har varit fortsatt höga och 2023 låg den på 744 personer.

Jämställdhetsstrategi

Kyrkomötet 2022 beslutade i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande K1 2022:10 att bifalla motion 2022:64 Jämställdheten i Svenska kyrkan, att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan, analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd. På kyrkokansliet har ett projekt startats med målet att utforma och tillgängliggöra en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd, utifrån en analys av statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan 2024.

Syftet med projektet är att enheter och arbetsgivare inom Svenska kyrkan ska ha tillgång till *strategisk vägledning* och *metoder* som bidrar till att uppfylla lagens krav om främjande och aktiva åtgärder. Projektet återrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Pilgrimsprocess med Sveriges kristna råds arbetsgrupp för jämställdhet

Sveriges kristna råds arbetsgrupp för jämställdhet består av representanter för de fyra kyrkofamiljerna. Under två år har gruppen genomfört vad man kallat en pilgrimsprocess i syfte att samtala med varandra och lära av varandra kring frågor som rör jämställdhet, kön, makt och sexualitet i de olika kyrkofamiljerna, frågor som i vår tid kan vara ekumeniskt utmanande och i vissa fall även splittrande. Var och en av de fyra kyrkofamiljerna genom dess representanter i gruppen, har stått som värdar för besök i den egna traditionen. Med hjälp av den receptiva ekumenikens metoder har fokus legat på vad var och en i den egna kyrkotraditionen, kan lära sig av de andras.

Svenska kyrkan stod värd för den lutherska kyrkofamiljens träff, som genomfördes på Stiftsgården i Rättvik. De andra träffarna har varit i Vadstena (katolska kyrkofamiljen), Linköping (ortodoxa kyrkofamiljen) samt i Örebro (den frikyrkliga kyrkofamiljen).

Tjänst med ansvar för genus och jämställdhet

På kyrkokansliet finns en tjänst inrättad som metodutvecklare med specialisering genus. Personen som innehar tjänsten har ansvar för att genomföra beskrivna projekt kring sexuella övergrepp, våld i nära relationer, jämställdhetsstrategi samt att bidra med sakkunskap inom området genus och jämställdhet. Metodutvecklaren samverkar med Svenska kyrkans utbildningsinstitut och med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation kring utbildning av både blivande kyrkomedarbetare, kyrkoherdar samt fortbildning av chefer och ledare i kyrkan, inom området jämställdhet och att hantera och förebygga sexuella övergrepp. Tjänsten innefattar också att bidra med sakkunskap kring genus och jämställdhet till kyrkokansliets arbete, på förfrågan ge stöd till stiftet inom sakområdet samt att delta i dialoger med till exempel Jämställdhetsmyndigheten eller andra aktörer i samhället.

Hbtq i Svenska kyrkan

Sedan 2018 erbjuds processmodellen *Regnbågsnyckeln – för ett mer inkluderande sammanhang för hbtq-personer och andra* till stift och församlingar i hela Svenska kyrkan. I församling som tilldelats hbtq-märkningen Regnbågsnyckeln har medarbetare och förtroendevalda genomgått processmodellens alla steg. Årligen är flera processer i gång och regnbågsmärkningar erhålls löpande.

Kunskapen om och bemötandet av transpersoner behöver förbättras överlag i Sverige, så också i Svenska kyrkan. I Svenska kyrkan har transperspektivet varit relativt osynligt, både teologiskt och praktiskt, men Svenska kyrkans grundläggande människosyn, barnrättsperspektiv, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter rymmer självklart transpersoner. Utifrån den medvetenheten att transperspektivet behöver synliggöras, både teologiskt och aktivt, har initiativ tagits sedan den förra jämställdhetsskrivelsen.

2019 höll Svenska kyrkan sin första Transhearing där kristna transpersoners röster på ett tydligt sätt fick plats att höras, vilket den förra jämställdhetsskrivelsen tog upp. Sedan dess har Svenska kyrkan bidragit till att den europeiska transkonferensen Transblessing har hållits tre gånger (2021, 2022, 2023) för, av och med unga kristna transpersoner och det planeras nu för årets konferens som äger rum under hösten.

Kyrkomötet 2021 beslutade att Svenska kyrkan ska ta fram ett officiellt teologiskt ställningstagande om könsidentitet och könsuttryck. Teologiska kommittén fick uppdraget våren 2022 att arbeta med frågan om könsidentitet och könsuttryck och det gör man bland annat genom teologisk reflektion i relation till relevant forskning och

kunskapsutveckling och genom att föra samtal med de av oss som frågan berör. Kyrkostyrelsen kommer att lämna en rapport om kommitténs arbete till kyrkomötet 2026.

4.2 Internationellt arbete

Svenska kyrkan har en hög ambitionsnivå på jämställdhetsområdet, vilket även genomsyrar det internationella arbetet. Samarbetspartner bedriver verksamhet som spänner över alltifrån utbildning med mastersprogram i genus och teologi till maskulinitetsarbete och försörjningsprogram som utmanar normer kring vad kvinnor och män kan arbeta med.

4.3 Det löpande arbetet på kyrkokansliet

Utifrån ett arbetsgivarperspektiv lämnas här en kort redovisning av det löpande jämställdhetsarbetet på kyrkokansliet.

Kyrkokansliets arbete ur ett jämställdhetsperspektiv

På kyrkokansliet bedrivs ett omfattande och systematiskt jämställdhetsarbete som omfattar alla aspekter av arbetslivet. Genom årliga planer, lönekartläggningar, utbildningar och kontinuerlig uppföljning strävar man efter att skapa en jämställd och inkluderande arbetsmiljö för alla anställda. Här följer ett urval av kyrkokansliets systematiska arbete för en ökad jämställdhet:

- ◆ Lönekartläggning genomförs för att analysera könsskillnader mellan kvinnor och män i löner och fördelningen av lönenivåer.
- ◆ Det finns policyer för likabehandling, mot kränkande särbehandling och sexuella trakasserier med tillhörande rutin för hantering av ärende om kränkningar om det ändå händer.
- ◆ Systematiska medarbetarundersökningar genomförs i syfte att synliggöra kulturen och öppna upp för dialog kring förbättringsåtgärder.
- ◆ Ledarskapsprogram och chefsträffar fokuserar på ledarskap och andra relevanta ämnen som ska främja en sund och god arbetsmiljö.
- ◆ Inom chefsdiplomeringen utbildas chefer i bland annat diskrimineringslagstiftning och hanteringen av trakasserier.
- ◆ Arbetsmiljömål beslutade under 2023 och därpå planerade aktiviteter.
- ◆ Arbetsmiljöarbetet omfattar årliga fysiska skyddsronder där eventuella hinder i arbetsmiljön identifieras och åtgärdas.

Jämställdhet under kyrkomötet

Det är enligt kyrkomötets arbetsordning kyrkomötets presidium som beslutar om ordningen för kyrkomötets sammanträden. Presidiet strävar efter att kyrkomötet ska ha goda arbetsformer som också främjar jämställdhet.

I det korta perspektivet som en mandatperiod utgör kan det vara svårt att dra några kvalitativa slutsatser kring den jämförelse som kan göras avseende utveckling, men under de senaste 35 åren har det skett stora förändringar både när det gäller kyrko-mötets sammansättning och vilka som tar plats i talarstolen. Vid 1989 års kyrkomöte var andelen kvinnor som tjänstgjorde 34 procent jämfört med 48 procent 2023 och dessa kvinnor stod för 44 procent av anförandena i plenum 2023.

Statistiska uppgifter om anställda och förtroendevalda

Bilaga 1 – Förtroendevalda på den nationella nivån

I bilaga 1 finns uppgifter om förtroendevalda på den nationella nivån. Siffrorna visar att fördelningen av kvinnor och män är fortsatt jämn. Kyrkomötets presidium består av två kvinnor och en man, och har precis som förra mandatperioden en kvinnlig ordförande.

Sammanfattningsvis är det i mycket stor utsträckning en jämn fördelning av kvinnor och män i beslutande organ på den nationella nivån. När det gäller ordförandeposter i organ utsedda av kyrkomötet finns dock fortfarande en viss överrepresentation av män.

Genomsnittsålder för kyrkomötets ledamöter har inte förändrats utan är i likhet med redovisningarna för 2015 och 2019 57 år. 71 procent av kyrkomötets ledamöter och 67 procent av ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen är över 50 år. Det är noterbart att nästan två tredjedelar av ledamöter och ersättare i de verkställande organen som kyrkomötet utser är över 60 år, vilket är något litet fler än i redovisningen 2019. Nästan hälften av ledamöter och ersättare när det gäller råd utsedda av kyrkostyrelsen är över 60 år. Vad gäller andelen av ledamöter i förtroendevalda organ som är under 30 så är förändringen sedan 2020 års skrivelse negativ, målet som fastställdes av 2014 års kyrkomöte om att 20 procent av ledamöter i kyrkostyrelsen och av kyrkostyrelsen utsedda organ ska vara under 30 har alltså inte nåtts.

Bilagorna 2–5 – Lönestatistik

Bilagorna här innehåller uppgifter om antalet kvinnor och män som är anställda på hel- eller deltid i Svenska kyrkan, liksom uppgifter om medellön för olika befattningar.

Bilaga 2 redovisar anställda med församlings- och främjandeuppgifter. Gruppen med pedagogiska uppgifter består till 85 procent av kvinnor. I denna grupp är det också en påfallande stor andel som är deltidsarbetande. Även gruppen med diakonala uppgifter är kvinnodominerande. Av de anställda är 88 procent kvinnor, vilket är nästan exakt samma fördelning som 1995 (89 procent, se StSkr 1995:509).

Bland prästerna är det nu något fler kvinnor (52 procent) än män. Det är dock fortfarande så att det är något fler kvinnor som är komminister och något fler män som är kyrkoherdar. Antalet kyrkoherdar fortsätter dock att minska, minskningen sker uteslutande bland män. Av kyrkoherdarna är nu 46 procent kvinnor (jämfört med 37 procent 2018). Vad gäller biskoparna är 9 män och av domprostarna är 10 män.

Bland de anställda med kyrkomusikaliska uppgifter är könsfördelningen jämn när det gäller organister, kvinnorna är i majoritet bland kantorerna medan det är en kvinna och tolv män som är anställda som domkyrkoorganister.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män inom de olika grupperna som redovisas här är i de flesta fall relativt små. Emellertid är skillnaden som störst inom gruppen anställda med prästuppgifter, där kvinnorna (2023) tjänade i snitt (baserat på redovisad medellön) 96 procent av männens löner (2018, var siffran 95 procent utifrån de redovisade siffrorna i skrivelsen 2020). En del av orsaken är att kvinnor i gruppen inte haft lika lång lönekarriär som männen samt att det är löneskillnader mellan yrkeskategorierna inom gruppen.

I bilaga 3 finns uppgifter om anställda med uppgifter inom mark- och fastighetsförvaltning. Området som helhet sysselsätter fler män än kvinnor. Av tabellen över servicetekniska uppgifter framgår det både i 2018 och 2023 års statistik tydligt att kvinnor och män är ojämnt fördelade inom olika befattningar. Av tabellen framgår att dessa befattningar, liksom för jämförelseåret 2018, är lönemässigt likvärdiga.

Bilaga 4 visar anställda med administrativa uppgifter. Inom detta område är det fler kvinnor än män inom de allra flesta befattningarna och särskilt påtagligt är detta i gruppen med assisterande uppgifter, där andelen kvinnor är 90 procent (89 procent 2018).

Generellt gäller att löneskillnaderna mellan kvinnor och män i de flesta fall är förhållandevis små. Det är omöjligt att ur en så övergripande sammanställning som den föreliggande dra bestämda slutsatser huruvida dessa är att betrakta som osakliga löneskillnader. För att det ska kunna ske måste de enskilda befattningarna jämföras och värderas.

Bilaga 5 visar antalet anställda i Svenska kyrkan med timlön. Kvinnorna utgör största andelen i denna grupp, särskilt bland dem med församlings- och främjande-uppgifter. Antalet timanställda har ökat både bland män och kvinnor, där kvinnor står för den största ökningen i antal medan män står för den största ökningen i andel.

Bilaga 6 – Lönestatistik kyrkokansliet

Bilaga 6 avser tillsvidareanställda, visstidsanställda och vikarier på den nationella nivån i mars 2024 (siffror för februari 2020, från förra skrivelsen, anges inom parentes). Antalet anställda ligger på ungefär samma nivå som 2020. Andelen kvinnor har ökat från 70 procent (2020) till 75 procent

Bilaga 7 – Förtroendevalda på lokal nivå

Bilaga 7 innehåller en redovisning av andelen kvinnor och män bland de förtroende-valda på stiftsnivå och lokalnivå 2024.

Av statistiken framgår att det sett till helheten är förhållandevis jämställt avseende numerär (inom 40/60-spannet räknat i procent) i de beslutande organen på stiftsnivå och lokal nivå, med undantag för församlingsråden där kvinnor är i en liten numerär majoritet (66 procent av ledamöterna och 63 procent av ordförande), vilket även var fallet 2020. Andelen kvinnor har ökat inom de flesta organ och uppdrag sedan 2016. Samtidigt visar statistiken att andelen män med ordförandepost i kyrkofullmäktige och kyrkoråd är större än andelen män som är ledamöter i dessa organ. När det gäller församlingsråden är nu fördelningen mellan män och kvinnor att kvinnorna utgör mer än 60 procent av både ledamöter och ordförande och 58 procent av vice ordföranden.

I stiftsstyrelser och stiftsfullmäktigen är medelåldern 62 år och drygt 80 procent av ledamöterna är över 50 år. Så ser det också ut vad gäller kyrkofullmäktige, kyrkoråd och församlingsråd, med den lilla skillnaden att medelåldern landar på 64 år.

Bilaga 8 – Examinerade från kyrkliga utbildningar

Bilaga 8 redovisar andelen examinerade kvinnor och män från pastoralteologisk utbildning på Svenska kyrkans utbildningsinstitut för åren 2014 till och med 2023.

Kvinnor dominerar inom samtliga kyrkliga utbildningar. Om vi jämför perioden 2020–2023 med perioden 2016–2019 så är både det totala antalet och könsfördelningen relativt oförändrad bland utexaminerade diakoner och församlingspedagoger. Vad gäller kyrkomusiker och präster ser vi dock att antalet utexaminerade har ökat i båda grupperna och att män har stått för den största ökningen. I samtliga grupper utexaminerade är andelen kvinnor fortsatt hög. Det är viktigt att ytterligare arbeta vidare med denna fråga i rekryteringsarbetet.

5 Kyrkostyrelsens överväganden

Kyrkostyrelsen konstaterar att jämställdheten i de beslutande organen på den nationella nivån fortsatt är god sett till fördelningen av män och kvinnor, med undantag för ledamöter och ordförandeposter i organ utsedda av kyrkomötet där män ännu är överrepresenterade. Vad gäller kvalitativa aspekter av jämställdhet, såsom kvinnors och mäns deltagande i debatten i kyrkomötet, ser kyrkostyrelsen att antalet och andelen anföranden som hålls av kvinnor respektive män har jämnats ut sedan den förra skrivelsen. Däremot framförs en oproportionerligt hög andel av replikerna i kyrkomötet av män.

Andelen förtroendevalda under 30 års ålder har sedan 2020 minskat i alla grupper av förtroendevalda på den nationella nivån, det vill säga; kyrkomötet, kyrkostyrelsen, av kyrkomötet utsedda organ samt råd tillsatta på den nationella nivån. Medelåldern i kyrkomötet är 57 år, vilket är oförändrat sedan 2020. Kyrkostyrelsen konstaterar således att det av 2014 års kyrkomöte satta målet för ungas representation, att minst 20 procent av dem som utses till kyrkostyrelsen och organ som kyrkostyrelsen utser ska vara under 30 år, fortfarande är långt från uppfyllelse. Kyrkostyrelsen arbetar aktivt för att nå detta mål och följer regelbundet upp resultatet, men för att kunna leva upp till kyrkomötets beslut krävs alltså att nomineringsgrupperna också fortsätter att arbeta medvetet och aktivt med denna fråga. Vad gäller åldersfördelningen i beslutande organ på lokal nivå noterar kyrkostyrelsen med oro att det i hela riket är färre än 7 procent av ledamöterna som är under 40 år i kyrkofullmäktigen, kyrkoråd och församlingsråd.

När det gäller anställda i Svenska kyrkan vill kyrkostyrelsen särskilt lyfta fram att kvinnor och män i stor utsträckning arbetar i olika befattningar. Många yrkesgrupper är antingen kvinnodominerade eller mansdominerade. Det är dock vanligare att kvinnor arbetar inom traditionellt manliga yrken än att män arbetar inom traditionellt kvinnliga yrken. Detta gäller särskilt anställda med servicetekniska uppgifter. Kyrkostyrelsen noterar också den stora förekomsten av deltidsarbete bland kvinnor, till exempel i gruppen med pedagogiska arbetsuppgifter. Antalet timanställda har ökat inom båda könen, där kvinnor har stått för den största ökningen i antal medan männen har stått för den största ökningen i andel.

I gruppen kyrkoherdar ser kyrkostyrelsen att skillnaderna mellan könen har minskat sedan 2020 års jämställdhetskrivelse togs fram. Samtidigt som antalet kyrkoherdetjänster i landet har minskat så har antalet kvinnliga kyrkoherdar ökat, följaktligen har andelen av kyrkoherdarna som är kvinnor ökat från 37 procent till 46 procent.

Vad gäller de kyrkliga utbildningarna ser kyrkostyrelsen positivt på att antalet utexaminerade har ökat. Könsfördelningen bland de utexaminerade, främst inom grupperna präster och kyrkomusiker, har jämnats ut marginellt sedan föregående

jämställdhetskrivelse togs fram. Det är viktigt att fortsätta arbeta för ökad jämställdhet i rekrytering och kompetensförsörjning.

Kulturella och religiösa normer har historiskt haft och har fortsatt inflytande i frågor som rör jämställdhet, vilket berör många religiösa samfund. Att religiösa samfund och företrädare i vissa fall bidrar till motståndet mot jämställdhet gör det än viktigare för Svenska kyrkan att bedriva ett gediget arbete i frågorna som en del av vårt uppdrag och med grund i vår teologi.

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:1

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2025–2027**

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 13 juni 2024

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Vi har valt att ta bort några delar av den här skrivelsen, så att den blir kortare och lättare för dig som ska åka på De Ungas Kyrkomöte att sätta dig in i.

Om du vill läsa hela skrivelsen, kan du gå in på Kyrkomötets hemsida.

<https://www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet/arenden-till-kyrkomotet-2024>

Innehåll

1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
2 Hoppets evangelium i ord och handling.....	3
3 Utmaningar och möjligheter i den tid som är	3
4 Hög tid för omställning och samverkan	7
5 Den nationella nivåns uppdrag	9
6 Målbilder och verksamhetsinriktning.....	10
6.1 Målbild 1	10
6.2 Målbild 2.....	10
6.3 Målbild 3.....	10

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa nettokostnadsram för 2025 till 1 408 miljoner kronor,
3. medge nettoplaneringsram för 2026 till 1 262 miljoner kronor,
4. medge nettoplaneringsram för 2027 till 1 222 miljoner kronor,
5. medge kyrkostyrelsen att överskrida beslutade nettokostnadsramar för att vid behov säkra finansieringen för Act Svenska kyrkan.

2 Hoppets evangelium i ord och handling

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka där evangeliet om Jesus Kristus förenar och skapar gemenskap. Gemenskapen rymmer en mångfald av uttryck, tolkningar och livsval. Det är alla döptas uppgift att räcka evangelium genom ord och handling. Ett särskilt ansvar vilar på de som vigts till tjänst, men också på de förtroendevalda som delar det gemensamma ansvaret. Tillsammans förkunnar vi budskapet om tro, hopp och kärlek; om förlåtelse, försoning och nåd, så att människor kan lära känna och följa Jesus Kristus och ta del av evangeliets tröst, livsmod och kraft.

Svenska kyrkan samverkar med andra kyrkor i världen och har en lång tradition av att delta i och bidra till den ekumeniska rörelsen och den världsvida kyrkan. Arbete för tillit och fred, internationell solidaritet och diakoni är uttryck för arbetet för Guds rike och det är en del av Svenska kyrkans identitet. Som kristna har vi ett ansvar för alla människor som skapade till Guds avbild, oavsett religionstillhörighet.

Svenska kyrkan har en rikstäckande närvaro och en bred kontaktyta genom församlingarna, men tillgängligheten behöver förbättras så att den möter människors sätt att kommunicera idag. Trossamfundens bidrag och verksamhet efterfrågas alltmer i samhället, inte minst diakoni och själavård. Likaså efterfrågas Svenska kyrkans röst, värdegrund och engagemang i det offentliga rummet och som samhällsaktör. Att vara en del av samhället och att bry sig om sin nästa är en del av kyrkans väsen och genom detta stärker Svenska kyrkan sin relevans. Avgörande för framtiden är att evangeliet förkunnas i ord och handling så att den kristna tron får större utrymme i människors liv samt i det offentliga kultur- och samhällssamtalet.

Svenska kyrkan eftersträvar ett mer hållbart samhälle såväl andligt och existentiellt som ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Dessa hållbarhetsdimensioner integreras i verksamheten på den nationella nivån när den planeras, genomförs och följs upp.

3 Utmaningar och möjligheter i den tid som är

Lutherska världsförbundets utgångspunkter i dokumentet *Kyrkan i det offentliga rummet* bygger på att det kristna hoppet är utåtriktat och svarar mot det samhälle kyrkan verkar i. Kyrkorna i den lutherska gemenskapen betonar analys i samhällsfrågor, delaktighet och tillitsfulla relationer samt vikten av att utmana orättvisor och ge stöd till människor i nöd. Frågor som rör kyrkan i det offentliga rummet är också något som årets kyrkomöte kommer att bearbeta grundligt.

Tro rör oss människor i hela vår personlighet, i hjärta, tanke och handling, och har därmed stor kraft. Med gemensamma krafter kan Svenska kyrkan möta de stora existentiella utmaningar som präglar vår tid och göra stor skillnad.

Här följer några av de verksamhetsnära utmaningar och möjligheter som kyrkostyrelsen fäst särskild uppmärksamhet vid i beredningen av sin verksamhetsplanering och denna skrivelse.

De tilltagande klimatförändringarna går att stoppa

Globala klimatförändringar, alltmer tilltagande, är en realitet och de fattigaste drabbas först och hårdast. Det globala klimatarbetet saknar för tillfället tillräcklig genomslagskraft trots att det krävs omedelbara och kraftfulla åtgärder från alla länder för att stoppa den negativa utvecklingen. Men många människor är idag medvetna om behovet av omställning och är därför engagerade i klimatfrågor.

Kyrkomötet har initierat *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* och under den första etappen har framsteg skett inom samtliga målområden. Men för att uppnå klimatneutralitet i Svenska kyrkan 2030 måste det strukturerade klimatarbetet fortsätta oförtrutet och kraftigt intensifieras. Under våren 2024 inleddes andra etappen av färdplanen.

Krig i närområdet och försämrat säkerhetsläge

Rysslands invasion av Ukraina har orsakat en humanitär katastrof i vårt närområde. Den har orsakat ett stort lidande för människor som lever i krigets absoluta närhet och för de som tvingats lämna sina hem och nära relationer och fly. Flertalet döda och skadade är civila, oftast kvinnor och barn. Rysslands agerande har även påverkat säkerheten i Europa, vilket kräver skärpt kyrklig beredskap och nya stödinsatser till stift och församlingar i Sverige.

Konsekvenserna av det krig som utbrutit mellan Israel och Hamas, efter Hamas terrorattentat mot civila i södra Israel i oktober 2023, är dessutom oöverblickbara både i Mellanöstern och i resten av världen. Vi befinner oss i en allvarlig och oroväckande utveckling med ett säkerhetspolitiskt paradigmskifte med utdragna och eskalerande konflikter. Likaså är den förhöjda terrorhotnivån och den organiserade brottsligheten som vinner terräng, såsom cyberangrepp och gängkriminalitet, ett växande säkerhetshot.

I tider av osäkerhet och missmod kommer existentiella frågor upp till ytan. Den kristna tron visar på ett hopp som frigör handlingskraft och skapar mening och gemenskap. Tron ger en utgångspunkt för att tolka och hantera det som händer.

Humanitära behov och människor på flykt

Det är oroligt i flera delar av världen och många människor upplever krig, förtryck och naturkatastrofer, ofta orsakade av klimatförändringar. Behovet av humanitära insatser ökar och det stöd som förmedlas genom Act Svenska kyrkan såväl till Ukrainas folk i vår närvärld som till människor i andra delar av världen är omistligt.

Enligt UNHCR befinner sig drygt 100 miljoner på flykt just nu i världen. Naturkatastrofer och krig gör att människor har brist på mat och andra förnödenheter. Behovet av humanitära insatser är skriande och Act Svenska kyrkan samverkar med andra trossamfund, kyrkliga organisationer och civilsamhällesorganisationer som strävar efter att möta behoven. Parallellt pågår stöd till utvecklingsarbete och stöd för social hållbarhet i de områden där Svenska kyrkan har samarbeten genom Act Svenska kyrkan. Tillsammans med andra trossamfund och organisationer bedriver Svenska kyrkan ett påverkansarbete gentemot Sveriges riksdag och svenska myndigheter liksom gentemot EU och FN om hur Sveriges roll i världen ska utformas.

En liten del av de människor som är i nöd i världen har tagit sin tillflykt till Sverige. Civilsamhället spelar en viktig roll vad gäller att möta människor på flykt. En förutsättning för ett stabilt och jämlikt samhälle är att integration lyckas, oavsett om människor stannar kortare eller längre tid i Sverige. Detta är en möjlighet att göra skillnad för människor i vår närhet.

Växande hot mot demokratin

Det pågår en tillbakagång i stora delar av världen när det gäller demokratiska fri- och rättigheter. Påtryckningar, hot och attacker mot oppositionella och civilsamhällets organisationer är vanligt i många länder, liksom hårdare restriktioner för massmedia. Kristna och andra religionsutövare är utsatta och förföljda på många platser i världen och religionsfrihetens villkor försämras.

Genom sociala medieplattformar och artificiell intelligens har desinformation och propaganda etablerats i det offentliga samtalet och populistiska, auktoritära och anti-demokratiska krafter har vuxit sig starka. Det pågår ett aktivt undergrävande av tilltron till vetenskap och saklig journalistik. Missnöje paketeras i ett främlingsfientligt, rasistiskt, klimatförnekande och konspiratoriskt språkbruk och polariseringen växer. Likaså råder ett allt hårdnande debattklimat med oförsonliga tongångar.

Svenska kyrkan behöver fortsätta verka för social hållbarhet i Sverige och globalt, för saklighet och för tillit mellan människor, institutioner och organisationer. Genom att främja möten mellan människor och värna det demokratiska samtalet i det offentliga rummet odlas ett trotsigt hopp och livsmod.

Ekonomisk osäkerhet och en ansträngd välfärd

Den globala ekonomiska tillväxten är ojämnt fördelad mellan och inom länder, även i Sverige. Särskilt unga och utrikesfödda drabbas när arbetsmarknaden försämras i Sverige. Hushållens ekonomi påverkas och välfärden är satt under ekonomisk press. Det finns en samhällsutmaning med fördjupade klyftor och ökad segregation mellan olika socioekonomiska grupper, etniska grupper, generationer och regioner.

Kompetensförsörjningen när det gäller vård och omsorg är oroande och statens omhändertagande kan komma att minska på sikt. Svenska kyrkans diakoni kan, utan att ta över myndigheternas ansvar, komma att få allt större betydelse i välfärden. Svenska kyrkan kan som samhällsaktör göra skillnad genom diakonala insatser lokalt och samtidigt vara en profetisk röst i det offentliga samtalet och påverka beslutsfattare för en hållbar samhällsutveckling.

Det råder global ekonomisk osäkerhet och även osäkra prognoser för Svenska kyrkans ekonomi. En fortsatt negativ medlemsutveckling pågår i Svenska kyrkan och medlemmarna är allt mindre representativa för befolkningen i stort. Att strukturerat kommunicera vad Svenska kyrkan är och gör är av stor vikt för ökad synlighet och förståelse för kyrkan. Om kunskapen ökar om kyrkans breda verksamhet och dess betydelse, kan intresset för delaktighet växa, antingen genom att man blir medlem, stannar kvar som medlem eller att man söker sig till en församlingsgemenskap.

Existentiell hälsa

Mening, sammanhang och gemenskap kan ha avgörande betydelse för vårt välbefinnande, framtidshopp och för vår existentiella hälsa. Att bli sedd av andra människor, få tala om det som finns under ytan och att få hjälp att be till Gud kan vara avgörande i en människas liv. Församlingslivet kan vara en själavårdande miljö där människor får vara sig själva, både när livet är ljus och när tillvaron tyngs av mörker.

Många människor drabbas av psykisk ohälsa. Ofrivillig ensamhet, oro över ekonomin och krig, stress och depression är något som ökar i Sverige. Unga som varken arbetar eller studerar är en särskild riskgrupp. Svenska kyrkan kan bidra till ökat välmående, genom exempelvis stöd till äldre, samtalsgrupp för den som mist en nära anhörig, läggerverksamhet för barn och unga och stöd till unga vuxna som kommit till Sverige från andra länder. Insatser från ideellt engagerade är av stor betydelse i denna verksamhet med stöd av professionella medarbetare.

Bruket av narkotika är också ett stort problem idag, inte minst bland unga människor, och det påverkar inte bara individer och familjer utan hela samhället och den kriminella handeln ökar. Det krävs specialkunskap att möta människor i missbruk men det finns exempelvis många diakoner med lång erfarenhet inom området.

Kriser aktualiserar också frågor som rör livets bräcklighet, social rättvisa och ansvar, människovärde och livets mening. Den kristna tron kan stärka människors existentiella hälsa och kyrkan behöver därför finnas i det offentliga rummets samtal.

Många barn och unga saknar grundläggande kunskap om kristen tro

De nordiska länderna räknas till världens mest sekulariserade, samtidigt som en stor andel av befolkningen tillhör de lutherska folkkyrkorna. Genom de kyrkliga handlingarna, diakonin och kyrkans kultur- och musikliv är kontaktytan med befolkningen som helhet fortsatt stor. Men antalet deltagare i gudstjänster, speciellt vid huvudgudstjänster sjunker, likaså antalet medlemmar.

Förtrogenhet med kristen tro, psalmer och tradition minskar i Sverige. Allt fler människor, många unga, saknar förståelsen av kristna symboler och bildspråk. Likaså sammanhang där de kristna berättelserna tolkas, såsom i församlingslivet. Samtidigt finns ett ökat intresse för andlighet och tillvarons existentiella dimensioner och frågor.

I en tid när barn och unga tillbringar stora delar av sin vakna tid på nätet, tar intryck och får kunskap därifrån, likaså kommunicerar och har ett socialt liv där, behöver Svenska kyrkan fortsatt stärka sin närvaro i digitala kanaler. Det behövs medarbetare som har förmåga och som vill kommunicera med den yngre generationen, i ett viktigt skede av livet när behovet av livstolkning ofta är som störst och värderingar för framtiden formas. Att få barn och unga att känna hopp för framtiden är en av de viktigaste utmaningar Svenska kyrkan har.

Genomgripande digitalisering pågår i samhället

Samhällets ökade digitalisering har inneburit ett digitalt språng även för Svenska kyrkan de senaste åren. Digitalisering är både en utmaning och en möjlighet för hela samhället och Svenska kyrkan behöver följa med i denna utveckling. Artificiell intelligens har också gjort betydande framsteg inom alla sektorer i hela världen och denna utveckling påverkar samhällen och individer för all framtid.

Den fleråriga pandemin bidrog till att Svenska kyrkan erövrade nya digitala arbetssätt och etablerade sig som en kyrka även på nätet. Att ta del av gudstjänster på nätet är något som passar många människors sätt att leva och möter den längtan efter bön och andra former för kyrklig gemenskap som finns. Men förtrogenheten med digitala miljöer behöver förstärkas i flera församlingar, för att öka tillgängligheten och för att möta människor där de befinner sig och på det sätt de vill kommunicera. Samtidigt finns ett digitalt utanförskap hos människor som av olika skäl inte följer med teknikutvecklingen, som kyrkan samtidigt måste förhålla sig till utifrån sitt uppdrag.

Kraven på dataskydd och informationssäkerhet ökar och det finns nya risker att hantera för individer och organisationer. Inte minst har detta aktualiserats genom det omfattande cyberangrepp Svenska kyrkan utsattes för i slutet på förra året. Det behövs krafttag för att skydda sig från liknande angrepp. Kompetensförsörjningen är samtidigt en utmaning för Svenska kyrkan och konkurrensen om välutbildade medarbetare inom flera verksamhetsområden hårdnar.

En öppen samverkande kyrka behövs

Samverkan blir alltmer angelägen för att nå större genomslagskraft, både för att öka kvaliteten och för att dela på och tillvarata resurser. Flera stift samarbetar redan inom

olika verksamhetsområden inom främjandeuppdraget, men samverkan behöver stärkas ytterligare och utvidgas för en långsiktigt hållbar kyrka. Genom samverkan med andra aktörer i samhället kan Svenska kyrkan också söka ekonomiska medel från svenska myndigheter och EU för sin verksamhet.

För att än bättre fullgöra Svenska kyrkans uppdrag behöver resurser frigöras i församlingarna. Gemensamma administrativa lösningar avlastar församlingarna och frigör resurser för den grundläggande uppgiften, samtidigt som professionaliteten i den administrativa hanteringen ökar.

4 Hög tid för omställning och samverkan

Ett ansvarsfullt agerande för framtidens kyrka kräver genomtänkta insatser i närtid, så att Svenska kyrkan kan fortsätta vara en relevant, samverkande och öppen folkkyrka som räcker evangelium i ord och handling. Dagens förtroendevalda i Svenska kyrkan behöver agera nu för att få så bra förutsättningar för Svenska kyrkan som möjligt i framtiden.

Det är tid att göra skillnad och tända ljus i den tid som är. Vi lever i en tid av meningslösa krig som plågar miljontals människor runt om i världen, en tid av protektionism, informationskampanjer med falska uppgifter som går ut på att skapa missstro, polarisering och splittring i Svenska kyrkan och i samhället i stort. I en sådan tid behöver Svenska kyrkan verka för tillit internt och tilltro till andra organisationer med goda avsikter. Svenska kyrkan behöver prioritera och hushålla med sina samlade resurser och inrikta kraften alltmer på det som är väsentligt i kyrkans uppdrag och samverka kring det. Då bidrar Svenska kyrkan till förtröstan i Sverige och i andra delar av världen och svarar mot den längtan och behov många människor har.

En ansvarsfull användning av medlemsintäkter

Svenska kyrkan hade 5,5 miljoner medlemmar vid årsskiftet 2023/2024, vilket motsvarar runt 52 procent av Sveriges befolkning. Antalet aktiva inträden ligger på en relativt stabil nivå, medan antalet aktiva utträden är lägre än tidigare år. Det totala antalet medlemmar sjunker dock stadigt, vilket beror på att antalet utträden är högre än antalet inträden och att antalet avlidna medlemmar är högre än antalet döpta.

Svenska kyrkan når ett stort antal människor, men förmågan att motivera medlemskap kommer att ha avgörande betydelse för framtiden. Likaså är frågan om Svenska kyrkans tillgänglighet samt gudstjänst- och verksamhetsformer av stor vikt. Om människor får en tydligare bild av vad Svenska kyrkan är och gör och upplever kyrkan som meningsfull och möjlig att engagera sig i, vill troligtvis fler stanna kvar som medlemmar. Detta gäller både unga och äldre.

Svenska kyrkan har på samtliga nivåer ett ansvar att förvalta intäkter från medlemmarna väl. Den långsiktiga prognosen för Svenska kyrkans framtida ekonomi visar tydligt att det är nödvändigt att verka för en ansvarsfull kostnadsanpassning på samtliga nivåer. Detta innebär att vi hushållar med våra gemensamma resurser, samverkar och frigör resurser för den grundläggande uppgiften.

Minskade ekonomiska resurser

Minskade ekonomiska resurser i Svenska kyrkan gör att många församlingar kommer att tvingas göra stora anpassningar de närmaste åren om inte nya intäkter genereras. Proportionerna i församlingars sammanlagda utgifter har förskjutits så att fastighets- och administrativa kostnader tar en allt större del av församlingarnas budget. Det finns församlingar som kommer att klara verksamheten ekonomiskt bra under flera år, men

flera församlingar tvingas redan nu att minska sin personal eller göra andra nedskärningar som påverkar arbetet med den grundläggande uppgiften.

Situationen kräver därför en långsiktig omställning i hela Svenska kyrkan. Ett sviktande medlemsunderlag med minskade intäkter ställer högre krav på resursplanering och samverkan. En ökad samverkan mellan stiftet är därför angelägen liksom en ansvarsfull budgetering på den nationella nivån.

Svenska kyrkan i sin helhet behöver även prioritera och utveckla nya arbetsformer, besluta om vad som bör bevaras, vad som bör lämnas och vad som behöver erövrats eller utvecklas för framtiden. De människor som vill bidra ideellt i Svenska kyrkan är en omistlig resurs som behöver tas i anspråk. Ledare i församlingar behöver göra plats för dessa ideella insatser så att de blir till gagn för församlingens verksamhet, inte bara som avlastande krafter utan ideellt engagerade kan tillföra ovärderlig kompetens och kvalitet samt berika och stärka församlingslivet.

Att kroka arm i stiftet

Frågan om ökad stiftssamverkan blir alltmer central i Svenska kyrkan av både ekonomiska och kvalitativa skäl. För stiftet handlar det om samverkan både i främjandepupplet och i den administrativa verksamheten. Det finns anledning för kyrkostyrelsen att understödja stiftets samverkan och deras främjande av församlingarna.

I december 2022 tillsatte kyrkostyrelsen en parlamentarisk utredning för ökad stiftssamverkan och i april 2024 mottog kyrkostyrelsen rapporten *Att kroka arm – Om utökad stiftssamverkan*. I utredningen konstateras att det redan idag är fullt möjligt utifrån kyrkoordningen för stiftet att samverka, men för att undanröja alla tvivel till samverkan i utförandet av stiftets uppdrag och för att stimulera stiftssamverkan föreslås några kyrkoordningsjusteringar, som under hösten 2024 kommer att remitteras till stiftet.

Utredningen föreslår inga förändringar i nuvarande organisation i Svenska kyrkan men betonar att de kyrkoordningsreglerade ansvarerna som respektive nivå har bör renodlas och finansieras av den som har ansvaret. Utredningen betonar skillnaden mellan *ansvar* och *utförande* och visar hur ett stifts ansvar enligt kyrkoordningen kan utföras på många olika sätt och i samverkan med andra.

Barnens perspektiv

Barn intar en särställning i kristen tro och behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet. Kyrkomötets beslut om att genomföra barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan i församlingar, stift och på den nationella nivån före avgörande beslut, är ett uttryck för Svenska kyrkans prioritering och strävan att värna barnens livssituation.

FN:s konvention om barnets rättigheter är inkorporerad i svensk lag. Svenska kyrkan ska ha ett barnperspektiv i all sin verksamhet och för kapitalplaceringarna avspeglas detta i hänsyn till den internationella arbetsorganisationens, ILO:s, konventioner om barnarbete. Av barnkonventionen framgår också barns rätt till andlig utveckling. Barns sätt att se, uppleva och tänka om världen utvecklar och berikar kyrkans verksamhet. Det är därför en uppgift att bereda plats och ta tillvara barns och ungas perspektiv och erfarenheter i gudstjänster och övrigt församlingsliv. Då samhället ständigt förändras växer varje generation upp under olika omständigheter. Svenska kyrkan behöver förstå och möta barn och unga utifrån den tid och verklighet som de lever i idag.

Svenska Kyrkans Unga är en viktig demokratisk organisation som kyrkostyrelsen fortsätter att stödja och samarbeta med. Sedan hösten 2023 ryms deras rikskansli i

kyrkokansliets tillfälliga lokaler och de kommer även att finnas i kyrkokansliets ombyggda lokaler med inflyttning 2025, mot en förmånlig hyra. Det är också angeläget att stift och församlingar lägger resurser på barn- och ungdomsarbetet och samarbetar med distrikt och lokalavdelningar i Svenska Kyrkans Unga, så att de barn och unga som vill upptäcka och dela kristen tro på sina villkor och växa i mognad och ansvar kan samlas.

Barn och unga är viktiga för Svenska kyrkan här och nu, men de är också morgondagens vuxna i den kyrka som förtroendevalda påverkar idag. Kyrkostyrelsen har genomfört en egen barnkonsekvensanalys i beredningsarbetet av innehållet i denna skrivelse och menar att en kyrka som samverkar mera kan koncentrera sig på sitt uppdrag och det som är viktigt för unga människor.

5 Den nationella nivåns uppdrag

Svenska kyrkans uppdrag uttrycks i kyrkoordningens beskrivning av församlingarnas syfte, ”Att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.” Evangeliet om Jesus Kristus är fundamentet för detta, gemensamt för hela den världsvida kyrkan.

Kyrkostyrelsens del i Svenska kyrkans bidrag till Guds mission innebär insatser som ska underlätta för de pastorala nivåerna och bidra till en långsiktigt hållbar kyrka. Den nationella nivån är en sammanhållande kraft i Svenska kyrkan och tar ansvar för trossamfundets gemensamma förutsättningar och utveckling och för gemensamma intressen och funktioner. Svenska kyrkans nationella nivå bidrar också i sin företrädarroll tillsammans med andra goda krafter i det svenska samhället och internationellt till en hållbar samhällsutveckling.

Genom fyra huvuduppdrag utifrån kyrkoordningen, stödjer den nationella nivån arbetet i stift och församlingar. Uppdragen är nära sammankopplade och ömsesidigt förstärkande:

- Stöd till stiftet för utveckling av församlingslivet
- Företräderskap
- Stöd till god förvaltning
- Inomkyrklig reglering

Förändring av den nationella nivåns arbete

Det är angeläget att församlingarnas medarbetare har tillräckliga resurser för att kunna lägga sin tid på att människor ska lära känna och följa Jesus Kristus och få ta del av evangeliets tröst, livsmod och kraft. Att människor ska känna sig välkomna och inkluderade i Svenska kyrkan och att kyrkan är en plats för alla och möter de behov som finns hos människor idag. Det är därför hög tid att renodla de tre nivåernas uppdrag så att församlingarnas resurser i första hand kan användas till församlingens grunduppdrag enligt kyrkoordningen: fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Detta innebär förändringar i den nationella nivåns verksamhet och ekonomi. En etablering av Svenska kyrkans ekonomiservice, som kyrkomötet sedan tidigare beslutat om, innebär en stor utvecklingskostnad och arbetsinsats under perioden. Både Svenska kyrkans löneservice och ekonomiservice utgör en principiell förändring i den nationella nivåns arbetssätt, där tjänster utförs till andra delar av Svenska kyrkan mot betalning. Likaså utgör Svenska kyrkans it-infrastruktur med support och förvaltning

samt medlemsutvecklingsinsatser stora insatser på den nationella nivån. Att den nationella nivån tar detta ansvar innebär parallellt lättnader av den administrativa bördan för församlingar och pastorat samt att det stärker informationssäkerheten för Svenska kyrkan som helhet.

Intresset för digitala redskap som stöd i kärnverksamhet samt för gemensamma it-lösningar och administrativa system har ökat och det visar att det finns en ökad förståelse bland förtroendevalda och tjänstepersoner för de åtgärder och samverkansförslag som kyrkostyrelsen hittills initierat. Krismedvetenheten både vad gäller församlingens ekonomi och informationssäkerhet har fått genomslag den senaste tiden och allt fler ser vikten av att hushålla med Svenska kyrkans samlade resurser och att öka professionaliteten.

Kyrkostyrelsen och stiftsstyrelserna för kontinuerlig dialog genom sina respektive arbetsutskott och presidier. Dialogen utgör ett rådgivande forum till kyrkostyrelsens arbete och beredning till kyrkomötet. Det finns stöd för att renodla uppdraget för den nationella nivån och i samarbete med stiftet identifiera vilka uppgifter som bör vara den nationella nivåns prioriterade insatser. Inriktningen är att den verksamhet som endast kan eller som bedrivs bäst på ett ställe i Svenska kyrkan ska prioriteras till den nationella nivån, såsom exempelvis psalmboksarbete och forskning, medan en stor del av främjandet av den grundläggande uppgiften huvudsakligen bör hanteras av stiftet.

För att öka tilliten inom Svenska kyrkan och för att säkra att information når till församlingar behöver samverkan mellan den nationella nivån och stiftet tätta ytterligare samt kvaliteten på information mellan stift och församlingar förbättras. Alla har ett ansvar för att undvika missförstånd och att saklig information når berörda.

6 Målbilder och verksamhetsinriktning

Kyrkomötet har sedan tidigare fastställt tre övergripande målbilder som styr den nationella nivåns verksamhetsplanering. Nedan framgår verksamhetsinriktning och större strategiska insatser under den närmaste treårsperioden utifrån dessa mål. Flera av de strategiska åtagandena är sedan tidigare år redan påbörjade.

Under planeringsperioden kommer kyrkostyrelsen att utarbeta mål för 2040 och ta sikte längre fram i tid och presentera detta i sin verksamhets- och ekonomiskrivelse nästa år.

6.1 Målbild 1

År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar.

6.2 Målbild 2

År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

6.3 Målbild 2

År 2030 finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Kyrkomötet
Motion 2024:17
av Linda Sjöo och Ann-Charlotte Miller

Polyamori, asexualitet och hbtqi-begreppet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. uttala att Svenska kyrkan ställer sig bakom hela paraplybegreppet hbtqi, inklusive polyamori och asexualitet,
2. uppdra åt kyrkostyrelsen att teologiskt bearbeta alla delar i hbtqi-begreppet.

Motivering

Att vara polyamorös innebär att ha förmågan att känna romantisk kärlek till mer än en person åt gången. Att leva som polyamorös är att ha flera samtyckta romantiska relationer samtidigt, med trohet mot de avtal man ingått med varje relation. Detta inte att förväxlas med månggifte.

Asexualitet är att inte känna sig attraherad av andra, att inte känna sexlust eller inte känna sig intresserad av att ha sex.

Båda dessa sexualiteter ryms i hbtqi-begreppet.¹

Svenska kyrkan står för en inkluderande människosyn där man får komma och vara den man är oavsett sexualitet. Detta manifesterar Svenska kyrkan genom att på många sätt ställa sig bakom, stötta och engagera sig i hbtqi-rörelsen. Ofta deltar Svenska kyrkan i Prideparader och tar tydlig ställning för människovärdet. Detta arbete ska vi vara stolta över. Det är fantastiskt viktigt för människor att bli sedda och bekräftade av kyrkan. Kyrkomötet har tidigare beslutat att alla arbetsplatser inom Svenska kyrkan ska sträva efter att utbildas i hbtqi-frågor. Sedan några år tillbaka erbjuds samtliga församlingar att genomgå processmodellen Regnbågsnyckeln för att bättre kunna bemöta kyrkobesökare, församlingsbor och medlemmar som är hbtqi-personer.

Det finns ingen tydlig statistik på hur många i Sverige som identifierar sig som poly eller lever i flersamma relationer, men enligt en amerikansk forskningsartikel från 2016 handlar det om fler än 1 av 5 amerikaner som levt i en etisk icke-monogam relation.²

Bristen på statistik gäller även asexualitet, men enligt 20 år gammal forskning är ca 1 procent av befolkningen asexuell.³

¹ Hbtqi, ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner.

² <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0092623X.2016.1178675>

³ <https://www.ottar.se/den-asexuella-r-relsen-v-xer/>

Svenska kyrkans evangelisk-lutherska teologi bygger på en bibelsyn, gudssyn och människosyn som leder oss att se varje enskild människa ansvarig för sina egna livsbeslut, ”att Gud har utrustat människan med förmågor och givit henne ansvaret att fatta beslut om sitt liv” som det står i biskopsbrevet ”Livets början och livets slut” från 2024.⁴

Svenska kyrkan tar tydlig ställning för hbtqi som begrepp. Trots det upplevs ändå inte alltid Svenska kyrkans hållning som solklar gentemot de som lever utanför den monogama normen, varken för folk inom eller utanför Svenska kyrkan.

Vi har präster som är osäkra på om man kan viga par som är polyamorösa, biskopar som inte är klara över om man får leva polyamoröst om man är präst och domkapitel som problematiserar att välkomna folk till kyrkan om man har flera relationer.

Detta riskerar att påverka vår trovärdighet och handlar om diakonal hållning och pastoral omsorg.

Ett uttalande från kyrkomötet om polyamori och asexualitet ger en tydlighet i att Svenska kyrkan ställer sig bakom hela hbtqi-paraplyet.

Likaså gäller alla delar i hbtqi-begreppet. Svenska kyrkan tar ställning för begreppet i sin helhet men om man bryter ner det i de olika begrepp som ingår är det inte alltid lika tydligt.

Hbtqi-paraplyet innehåller förutom polyamori och asexualitet flera andra identiteter och sexualiteter. Många har inte blivit teologiskt bearbetade.

En teologisk bearbetning av hela hbtqi-begreppet skulle också bidra till Svenska kyrkans tydlighet.

Malmö den 10 juli 2024

Linda Sjöo (ViSK)

Ann-Charlotte Miller (ViSK)

⁴ https://www.svenskakyrkan.se/filer/1374643/SK23151_Biskopsbrev_livets-borjan-och-livets-slut_tillg.pdf.

Kyrkomötet
Motion 2024:20
av Berth Löndahl och Elisabeth Sandlund

Jämnare könsfördelning i kyrkans profilutbildningar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att utforma en framtida strategi för att uppnå jämnare könsfördelning i kyrkans profilutbildningar.

Motivering

Av bilaga 8 i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2024:5, Jämställdheten i Svenska kyrkan, framgår att andelen kvinnor och män i kyrkans profilutbildningar är sådan att 84 procent utgörs av kvinnor och 16 procent av män. Fördelningen mellan könen är givetvis djupt otillfredsställande, varför det är av yttersta vikt att ta fram en strategi för att andelen män ska öka.

Även om jag inte reserverade mig mot skrivelsen så har jag visat på att skrivelsens formulering är alltför återhållsam om de gångna årens utveckling och den otillfredsställande fördelningen av examinerade på profilutbildningarna. Skrivelsen konstaterar att

kvinnor dominerar inom samtliga kyrkliga utbildningar. Om vi jämför perioden 2020–2023 med perioden 2016–2019 så är både det totala antalet och könsfördelningen relativt oförändrad bland utexaminerade diakoner och församlingspedagoger. Vad gäller kyrkomusiker och präster ser vi dock att antalet utexaminerade har ökat i båda grupperna och att män har stått för den största ökningen. I samtliga grupper utexaminerade är andelen kvinnor fortsatt hög. Det är viktigt att ytterligare arbeta vidare med denna fråga i rekryteringsarbetet. (s. 22)

Vidare heter det att

vad gäller de kyrkliga utbildningarna ser kyrkostyrelsen positivt på att antalet utexaminerade har ökat. Könsfördelningen bland de utexaminerade, främst inom grupperna präster och kyrkomusiker, har jämnats ut marginellt sedan föregående jämställdhetsskrivelse togs fram. Det är viktigt att fortsätta arbeta för ökad jämställdhet i rekrytering och kompetensförsörjning. (s. 22)

Dessa formuleringar är minst sagt ett understatement i inför det faktum att av 46 utexaminerade diakoner 2023 var 4 män (8,7 procent), av 48 församlingspedagoger var 6 män (12,5 procent), av 7 kyrkomusiker var 2 män (28,6 procent, och av 60 präster var 14 män (23,3 procent). Av totalt 161 examinerade var 26 män – 16,1 procent!

Oavsett de återhållsamma formuleringarna i skrivelsen så är det ett oroväckande och uppseendeväckande problem att färre än en av sex var en man – och att alltså fler än fem av sex var kvinnor. Det finns anledning att misstänka att om fördelningen skulle vara den motsatta så hade problemet uppmärksammas betydligt mer. Utan att ha aktuella siffror jämförbara med andra högskoleutbildningar är det inte ett orimligt antagande att de kyrkliga profikutbildningarna tillhör dem som har minst andel män.

Inför framtida rekrytering till de kyrkliga profikutbildningarna är det därför av största vikt att finna en strategi för en mer jämlik fördelning mellan könen. Och detta är angeläget inte bara för utbildningarnas och de examinerades skull utan för hela Svenska kyrkans gudstjänst- och församlingsliv.

Malmö den 10 juli 2024

Berth Löndahl (FK)

Elisabeth Sandlund (FK)

Kyrkomötet
Motion 2024:32
av Anders Lundberg m.fl.

Riktlinjer för församlingsdiakoni

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för Svenska kyrkans diakonala arbete.

Motivering

Kyrkomötet biföll 2021 motionen 2021:21 Diakonins kunskap av Anna-Karin Hammar och Elisabeth Rydström. Kyrkokansliet fick i uppdrag att utreda hur Svenska kyrkan mer systematiskt kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap om samhällssituation, kristen teologi och diakonala arbetsmetoder. Arbetet har så långt resulterat i tre delrapporter om diakonal kunskap (del 1), om kunskapsinhämtning och spridning (del 2) samt om systemfelsrapportering (del 3). Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:3 uppger att det parallellt med rapporterna pågår ett arbete med att ta fram en extern webbportal för spridning av kunskap inom diakonin. Den 24–25 september 2024 arrangeras vidare en nationell konferens i Uppsala med direkt koppling till motionen: ”Diakonins kunskap – konferens för dig som vill ta diakoni till nästa nivå.” Beredningen av motion 2021:21 slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

De nämnda delrapporterna är tydliga med att diakonin står inför stora utmaningar. En utmaning rör den nationella samordningen av diakonala metoder och berör direkt frågor om kvalitet och professionalitet – det är uppenbart att en låg samordning hämmar både kvaliteten och professionaliteten i den diakonala praktiken. Detta problem adresserar kyrkokansliet i och med den föreslagna webbportalen.

Vad som däremot inte nämns i kyrkostyrelsens skrivelse 2024:3 men som påtalas av delrapport ett och två, är behovet av en nationell strategi för diakonin. Lena Sjöberg betonar i delrapport 1 att det saknas nationella styrdokument för diakoni och att det saknas vägledning från kyrkan i viktiga samhällsfrågor:

Det lokala och kontextuella betonas i biskopsbrev, men det behövs också teologiskt och etiskt väl underbyggda, nationella styrdokument som ger riktning samt övergripande gemensamma mål för det diakonala arbetet.
(sid. 59)

Elisabeth Christiansson Drake och Stig Linde (delrapport 2) betonar likaså i sin problembeskrivning att det saknas gemensamma, nationella riktlinjer för diakonin. Uppgiften att utöva diakoni fastslås visserligen i kyrkoordningen, men gemensamma riktlinjer saknas:

Regelverk och handböcker inom Svenska kyrkan gäller framför allt gudstjänst, kyrkliga handlingar och administration, inte det diakonala uppdraget. Detta ger stor flexibilitet men också uppenbara svagheter. Kompetens och kapacitet är mycket varierande. (sid. 14)

Budskapet i de två nämnda delrapporterna är angeläget. För att diakonin ska klara av att möta behoven i samtiden, och göra så med hög kvalitet och professionalitet, är det nödvändigt att Svenska kyrkan nationellt tydligt signalerar vad diakonin ska vara och vad den ska utföra. Inte minst är detta viktigt i de fall församlingsdiakonin utförs i samverkan med det offentliga i form av ett idéburet offentligt partnerskap (IOP).

Tydliga riktlinjer skulle ge diakoner, präster och förtroendevalda det stöd de behöver för att lyfta diakonin till nästa nivå.

Malmö den 23 juli 2024

Anders Lundberg (ViSK)

Amanda Carlshamre (POSK)

Marie Rydén Davoust (POSK)

Elisabeth Rydström (C)

Lisa Gerenmark (ÖKA)

Kyrkomötet
Motion 2024:35
av Jonas Noréus

Vart tar männen vägen?

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att

1. lyfta problemet med att allt lägre andel män tar del av Svenska kyrkans verksamheter,
2. lyfta problemet med att allt lägre andel män söker sig till kyrkans profilyrken.

Motivering

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka och det är självklart att alla åldrar och kön ska känna sig delaktiga. En tydlig trend är att allt lägre andel män är delaktiga i kyrkans värld, både som anställda och församlingsmedlemmar. Detta märks i såväl anställningar till kyrkans profiltjänster som i verksamhet, där körsång och ungdomsverksamhet kan vara två exempel i den senare kategorin.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2024:5 om jämställdheten i Svenska kyrkan åskådliggörs delar av den trend som beskrivs ovan. Den har under en längre tid varit allmänt uppfattad men nu blir den allt tydligare. I skrivelsens statistikunderlag märks det tydligt att könsfördelningen inte är jämställd utan har kraftig slagsida åt kvinnorepresentation. Detta gäller särskilt tjänster inom kyrkans profilyrken och inom förtroendemannaskrådet, främst på lokal nivå. Allra tydligast syns det senare i redovisningen av församlingsrådets sammansättning; ju närmare förtroendevalda finns i församlingsverksamheten, desto mindre jämställt. Jämställdheten i den ideella församlingsverksamheten är däremot inte redovisad kvantitativt/statistiskt, utan mer kvalitativt sammanfattad i skrivelsen.

För att uppnå jämställd kyrka behövs ett strategiskt arbete. Central nivå behöver stötta stifts- och församlingsnivåerna med riktlinjer som utgår från nuläget och har målbilden att Svenska kyrkan ska bli jämställd i både tjänst och ideell verksamhet. Särskilt fokus behöver då finnas på det underskott av pojkar och män som finns i kyrkans olika sammanhang. Grunden för ett sådant strategiskt arbete är också att man erkänner att nuläget i detta avseende är ett problem och adresseras som ett sådant.

Varberg den 25 juli 2024

Jonas Noréus (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2024:43
av Olov Lindquist och Margaretha Herthelius

Finansiera Ung resurs

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att även i fortsättningen finansiera praktikanter via Ung resurs.

Motivering

Kyrkomötet har uppdragit till kyrkostyrelsen att se till att det årligen garanteras ett fortsatt ekonomiskt stöd till Ung resurs i dess nuvarande form och att utreda förutsättningarna för att knyta Ung resurs till den nationella nivån med fortsatt regional placering. Trots detta beslut av kyrkomötet har kyrkostyrelsen inte följt detta, utan föreslår tvärtom att den nationella nivån ska avskaffa sitt bidrag till Ung resurs.

Praktikåret Ung resurs är en möjlighet för unga vuxna mellan 18 och 25 år över hela Sverige att göra en insats för medmänniskor inom Svenska kyrkan och dela en församlings tro och liv. Som praktikant i Ung resurs får man ta del av en församlings verksamhet samt upptäcka mer om kristen tro. Praktiken är en heltidssysselsättning, 40 timmar per vecka och kan ske över hela Sverige.

Den innebär också en möjlighet för församlingarna att få en praktikant. En ung person med nya idéer bidrar allt som oftast med nya perspektiv och berikar församlingsarbetet. Under praktikåret blir man praktikant i en församling. Tanken är inte att man ska ersätta ordinarie personal och praktikperioden pågår under ett läsår.

Eftersom det mesta tyder på att det inom en mycket snar framtid kommer bli brist på samtliga så kallade profilyrken inom Svenska kyrkan, är Ung resurs mycket bra för unga vuxna att utforska eller upptäcka sin kallelse till tjänst. Därför är det också viktigt att Svenska kyrkan på nationell nivå fortsätter att finansiera detta.

En av grundtankarna med Ung resurs är att alla, oavsett stiftstillhörighet, ska kunna söka sig till olika platser i landet. Därför måste detta projekt även i fortsättningen vara en fråga för Svenska kyrkan på nationell nivå att finansiera. Vi ser därför med oro på att beslut är på väg att fattas där den nationella nivån undandrar sig detta ansvar. Vi anser därför att Ung resurs även i fortsättningen ska finansieras centralt.

Stockholm den 27 juli 2024

Olov Lindquist (FiSK)

Margaretha Herthelius (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2024:48
av Cecilia Gyllenberg Bergfasth m.fl.

Prata skogs- och jordbruk med allmänheten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att samla in och presentera för allmänheten hur Svenska kyrkan sköter skog och mark (prästlönetillgångarna).

Motivering

Många organisationer är upprörda över hur Svenska kyrkan sköter sin skog och det med rätta. Främst för att vi är dåliga på att kommunicera hur vi tänker kring skogs- och jordbruk.

Vi som sitter i egendomsutskott och nämnder vet att det görs mycket för att skydda skog, bedriva ett naturnära skogsbruk och för att återställa våtmarker.

Vi vet att vindkraft planeras på mark med låga naturvärden och att solceller kan samexistera med betande djur.

Vi vet att många strävar efter att ha arrendatorer som odlar ekologiskt, som inte vill bidra till övergödning av sjöar och vattendrag.

Däremot klarar vi inte av att sammanställa och presentera vårt goda arbete på ett sätt som allmänheten kan ta del av. Om vi berättar vad vi gör kan debatten förflyttas till att handla om vad som görs i stället för den ensidiga bilden att Svenska kyrkan är dålig på skogs- och jordbruk.

Varje år samlas det in information om prästlönetillgångarna, men det är information som inte kommuniceras vidare. Om fokus ändras till att den informationen ska bli publik har vi en god förutsättning att bli en viktig aktör som visar att det går att bedriva skogsbruk och jordbruk med hänsyn till skapelsen. Genom att presentera hur mycket mark vi skyddar, hur stora arealer våtmark vi restaurerar, hur mycket skogsnära jordbruk vi bedriver och hur vi på andra sätt värnar om skog och mark kan vi skapa förståelse för vad vi bidrar med.

Det finns naturligtvis förbättringspotential, men just nu tror de flesta att Svenska kyrkan bedriver ett aggressivt skogsbruk som inte tar hänsyn till skapelsen och det är dags att ändra den bilden och visa vad vi faktiskt gör och varför vi gjort de val vi gjort.

Det är dags att vara en kyrka i samhället. Genom att visa vårt arbete kan vi även få fler att känna en stolthet över Svenska kyrkan.

Linköping den 29 juli 2024

Cecilia Gyllenberg Bergfasth (MPSK)

Lena Östholm Munkberg (MPSK)

Åsa Öckerman (MPSK)

Agneta Granström (MPSK)

Aina Nordqvist (MPSK)

Henrik Blind (MPSK)

Terence Hongslo (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2024:52
av Peter Weiderud och Klas Corbelius

Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att utveckla metoder till stöd för det mångreligiösa ansvaret i begravningsväsendet, med särskilt fokus på att iordningställa muslimska gravplatser, erbjuda anpassade lokaler för begravningsgudstjänster och utveckla rutiner för att bättre tillmötesgå religiösa önskemål om skyndsamt vid jordfästning.

Motivering

I årets skrivelse om Verksamhet och ekonomi betonas att ”Svenska kyrkan behöver fortsätta verka för social hållbarhet i Sverige och globalt, för saktighet och för tillit mellan människor, institutioner och organisationer.” Det svenska religiösa offentliga rummet speglar idag världen och en rik religiös mångfald. Det påverkar hela Svenska kyrkans arbete och vittnesbörd, inte minst Svenska kyrkans myndighetsansvar för begravningsväsendet.

Den mest påtagliga förändringen under senare årtionden är ökningen av muslimska bekännare vilket medför att flertalet församlingar idag har ett konkret begravningsansvar för muslimer. Många församlingar, framför allt i storstadsregionerna, har kommit långt i arbetet med att iordningställa muslimska begravningsplatser och mångreligiösa gudstjänstplatser för begravningar.

Enligt begravningslagen är alla församlingar skyldiga att erbjuda särskilda begravningsplatser också för dem som tillhör annat trossamfund än kristet i kommunen, men det ges också möjlighet att sluta avtal med en annan församling. I vissa fall kan avtal med en närliggande församling fungera väl. I andra fall blir det en extra komplikation i en för familjen redan utsatt situation att förrätta en jordfästning på en plats man inte har relation till och där kanske inte heller allmänna kommunikationer är särskilt väl utbyggda.

Det är rimligt att Svenska kyrkan på nationell nivå utvecklar metoder till stöd för att Svenska kyrkans myndighetsansvar för begravningsväsendet på detta område fungerar i alla församlingar.

Arboga den 30 juli 2024

Peter Weiderud (S)

Klas Corbelius (S)

Kyrkomötet
Motion 2024:70
av Marcus Romedahl

Fler unga i beslutande organ

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen och kyrkomötets presidium att initiera en offentlig diskussion om hur kyrkomötet kan leva upp till tidigare satta mål om större generationsspridning i beslutsfattande organ.

Motivering

Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:5 Jämställdheten i Svenska kyrkan är inte upplyftande när det gäller åldersfördelning. Det råder en stor underrepresentation bland unga, och en överrepresentation av äldre. Det finns bara 1 (!) enda ledamot i rikets stiftsstyrelser som är eller är under 30 år, medan det finns 96 stiftsstyrelseledamöter som är över 70 år. I kyrkoråden är det rätt illa, där också. I Lunds stift är 2 procent, eller 28 personer, av kyrkorådsledamöterna 30 år eller yngre, medan 41 procent eller 588 personer är över 70 år. Kyrkomötet kan trösta sig med att det är bättre med att där medelåldern så låg som 57 år, och det finns 10 av 251 ledamöter som är 30 år eller yngre. Enbart 58 personer eller 23 procent är 70 år eller mer. Däremot ser det ej ut så i de kyrkliga organen, som kyrkostyrelse, eller de råd eller utredningar som kyrkostyrelsen tillsätter.

Det är inte fel att årsrika tas till vara, men det är uppenbart att unga är underrepresenterade och kyrkomötet har dessutom satt ett mål. Med anledning av en motion av Eva-Maria Munck i kyrkomötet ”Större generationsspridning i beslutsfattande organ” (2014:95) fastslog kyrkomötet ett mål, att göra som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet att minst 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och underliggande organ ska vara under 30 år. Kyrkostyrelsen noterar i sin skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan (2024:5) att detta mål ”fortfarande är långt från uppfyllelse”.

Varför är det så? Det kan finnas praktiska skäl till att unga har svårt att tacka ja till kyrkliga förtroendeuppdrag, till exempel svårt att få ledighet, eller flyttar, och liknande. Men det kan också handla om attityder. Släpps de unga fram i sina nomineringsgrupper, eller av kyrkan i stort? De unga är kyrkans framtid sägs ofta, men hur ofta är de kyrkans nutid? Att Svenska kyrkans unga har ett forum, och får möjlighet att träffa unga förtroendevalda i samband med kyrkomötet är så klart bra, men att så få unga släpps fram till förtroendeuppdrag är ett monumentalt misslyckande.

Vi bör inte införa tvingande åtgärder som kvotering, eller begränsningar av mandatperioder. (Det kan dock vara värt att fundera på varför vi har så många som suttit i kyrkomötet oavbrutet sedan 1983, och att det är så låg rotation bland så många presidieuppdrag.) Men kyrkomötet måste bli bättre på att leva upp till sitt tidigare

beslut. Det viktiga är att diskussionen förs, och att kyrkomötet påminner om att som skrivelsen påtalar, att vi har beslutat om större generationsspridning och arbetar med att rekrytera fler unga till kyrkliga uppdrag. Kyrkomötet bör vara en förebild för hela Svenska kyrkan, och om vi ska få fler i stiftsstyrelser och kyrkoråd krävs att nationell nivå tar ledartröjan. Hur kan vi annars vara trovärdiga när det gäller frågan om representation?

Det viktigaste som kan ske är att kyrkostyrelsen initierar en diskussion, så att vi åtminstone kan bli bättre på att leva upp till det beslut kyrkomötet fattat. Diskussionen kan föras med stiftsstyrelsens presidier, i Almedalen, eller på debattsidor och liknande! Lyfts frågan så ökar också medvetenheten!

Malmö den 1 augusti 2024

Marcus Romedahl (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2024:72
av Jonas Noréus och Marcus Romedahl

Vapenfri tjänst inom Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att i dialog med regeringen/Försvarsmakten/Plikt- och prövningsverket/beredskapsmyndigheter möjliggöra att vapenfri tjänst ska kunna utföras i Svenska kyrkans organisation.

Motivering

Vapenfri tjänst var fram till den allmänna värnpliktens avskaffande 2009 ett alternativ för den som hade allvarlig personlig övertygelse mot att bruka vapen mot andra. Den var utformad som en grundutbildning inom civilförsvaret och organiserades av Vapenfrinämnden. Placering kunde vara hos olika statliga och kommunala myndigheter där samhällsnyttigt arbete utfördes. De tjänstepliktiga fick en krigsplacering inom civilförsvaret som motsvarade inriktningen på utbildningen.

Från 2010 råder totalförsvarsplikt som innebär att män och kvinnor mellan 16 och 70 kan kallas in för särskilda uppgifter i händelse av höjd beredskap och Sverige gått in i en krigsorganisation. I dagsläget finns ingen utbildning i fredstid för vapenfri tjänst, men det går i dag att ansöka om sådan tjänst hos Plikt- och prövningsverket för framtida placering i händelse av höjd beredskap.

Kyrkoordningen stakar ut Svenska kyrkans kris- och beredskapsansvar i 2 kap. 11 §, 6 kap. 5§, 7 kap. 10 §, 12 kap. 2 §. Svenska kyrkan har under senare år fått en förtydligad roll inom ramen för totalförsvaret som inkluderar den totalförsvarsplikt som automatiskt gäller för anställd personal inom Svenska kyrkan. I den ingår krigsplacering hos arbetsgivaren.

I händelse av krig kommer Svenska kyrkan ha en extra viktig roll i det offentliga rummet. Svenska kyrkan åtnjuter ett stort förtroende i händelse av kris och finns representerad i hela landet. Det finns en mängd tjänster och uppdrag, som behöver ombesörjas i händelse av krig. Med tanke på att Svenska kyrkan också har en god tradition av utbildning kan kyrkans huvudmannaskap för folkhögskolor och utbildningsinstitut vara till hjälp. Uppgifter som kan man komma i fråga för vapenfri tjänst kan vara inom kyrkogårdsförvaltningar, socialt arbete eller rent administrativa uppgifter.

Vad som hittills inte diskuterats är att Svenska kyrkan skulle kunna vara en utförare av tjänster som vapenfria tjänstepliktiga åläggs att utföra inom den civila beredskapen. Det kan då gälla dels i fallet höjd beredskap i krigstid, dels i fallet grundutbildning under fredstid om en sådan återinförs. Angående en framtida organisation innefattande vapenfri tjänst finns i nuläget inga fattade beslut. Men

förhållandena kan snabbt förändras och kyrkomötet bör föregå beslutsfattande med att uttrycka en viljeyttring och påverka beslut i denna riktning. Därför är det angeläget att dialogen med staten om totalförsvaret kompletteras med sonderingar där Svenska kyrkan kan bli en del av en sådan organisation. Med staten avses här främst regeringen, Försvarmakten, Plikt- och prövningsverket samt de olika beredskapsmyndigheter där Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har en samlande nyckelroll.

Varberg den 1 augusti 2024

Jonas Noréus (FiSK)

Marcus Romedahl (FiSK)